

Forum socijalna demokratija
Vizije i opcije za JIE

10

Jo Leinen

Dobitnici novoga Europskog ugovora

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

*Šta predstavlja socijaldemokratija u svetu globalizacije danas?
Šta predstavlja socijalna demokratija?*

*Da li je zainteresovanost građana za politiku još uvek prisutna u dovoljnoj
meri? Da li je moguće ponovo je probuditi?*

*Koje konkretne politike su se pokazale kao moguće za realizaciju?
Koliko su one bile uspešne?*

*Ova i ostala pitanja su značajna u svim delovima sveta. Serijom publikacija
„Forum Socijalna demokratija – vizije i opcije za jugoistočnu Evropu“ Fonda-
cija Fridrih Ebert želi da pruži svoj doprinos raspravi o tim temama u jugoi-
stočnoj Evropi. Publikacije prati internet forum ([www.forum-socijal-democra-
cy.org](http://www.forum-socijal-democra-
cy.org)). Pozivamo sve čitaoce da se aktivno uključe u ove rasprave.*

Friedrich Ebert Stiftung

Predstavništvo Beograd
Simina 1
11 000 Beograd
Srbija

Friedrich Ebert Stiftung

Predstavništvo Sarajevo
Sumbula Avde 7
71 000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Friedrich Ebert Stiftung

Predstavništvo Zagreb
Praška 8
10 000 Zagreb
Hrvatska

• Tekst je objavljen i na makedonskom, albanskom i
bugarskom jeziku

• Sve tekstove možete pronaći na internetu
www.fes.org.yu

- *Lisabonski ugovor ima mnogo dobitnika. Građani mogu izravno sudjelovati u oblikovanju politike putem Europske inicijative građana, nacionalni parlamenti dobivaju više mogućnosti za sudjelovanje te jačaju kompetencije Europskog parlamenta.*
- *Povelja europskih građanskih prava „duša“ je novog ugovora. U njoj se pored klasičnih liberalnih prava utvrđuju i socijalna i ekonomska prava građanki i građana.*
- *Djelovanje EU-a prema vani prema Lisabonskom će ugovoru postati jedinstvenije i koherentnije. Na zajednički se nazivnik mogu svesti različiti oblici vanjskih odnosa EU-a, poput trgovinske politike i projekata pomoći, razvojne politike i diplomacije.*
- *Europska unutarnja politika iznova se uređuje rastvaranjem nekadašnjeg trećeg stupa, unutarnje i pravosudne politike. Sloboda i unutarnja sigurnosti mogu u cijeloj Europi u jednakoj mjeri jačati.*
- *Moto europske integracije „Jedinstvo u različitosti“ osnažen je Lisabonskim ugovorom. EU time produbljuje svoj projekt suradnje i integracije država i naroda, koji u cijelom svijetu nailazi na poštovanje.*

Kao nadomjesno rješenje za Europski Ustav 1. siječnja 2009. ** na snagu bi trebao stupiti Lisabonski ugovor. U 27 država članica Europske Unije tijekom 2008. održavaju se rasprave o ratifikaciji toga novog Europskog ugovora.

S novim Europskim ugovorom europsko će ujedinjavanje napraviti veliki korak naprijed. Europska će Unija postati demokratskija i sposobnija za djelovanje. Doživjet ćemo dvostruki napredak: s jedne strane, od Europe država prema Europi građana, a s druge strane, od puke ekonomske unije prema političkoj uniji. Doduše, s Lisabonskim ugovorom nije još dostignut kraj povijesti europskog ujedinjavanja. Ali s tim Temeljnim ugovorom Europa će bolje moći odgovoriti na izazove 21. stoljeća, od osiguranja opskrbe energijom i zaštite klime do poboljšanja unutarnje sigurnosti u Europi.

U nekim se raspravama dobiva dojam da Lisabonski ugovor rezultira nekim gubitkom, bilo nacionalne suverenosti, bilo regionalnog identiteta ili čak demokratskog sudjelovanja. Upravo je suprotno točno. Novi Europski ugovor ima puno dobitnika. Po prvi put je pošlo za rukom utemeljiti uravnoteženi sustav vladanja, od komunalne do europske razine. Pored različitih državnih razini osobito se značajno pojačavaju prava i mogućnosti sudjelovanja prije svega građanki i građana, kao i organiziranoga građanskog društva.

U nekim se raspravama dobiva dojam da Lisabonski ugovor rezultira nekim gubitkom, bilo nacionalne suverenosti, bilo regionalnog identiteta ili čak demokratskog sudjelovanja. Upravo je suprotno točno. Novi Europski ugovor ima puno dobitnika. Po prvi put je pošlo za rukom utemeljiti uravnoteženi sustav vladanja, od komunalne do europske razine. Pored različitih državnih razini osobito se značajno pojačavaju prava i mogućnosti sudjelovanja prije svega građanki i građana, kao i organiziranoga građanskog društva.

Građanke i građani kao dobitnici

1. S Poveljom europskih građanskih prava u novom se Europskom ugovoru utemeljuje najobuhvatniji i najmoderniji katalog prava i sloboda u svijetu. Po prvi put u jednom katalogu temeljnih prava socijalna i ekonomska prava navode se ravnopravno uz klasična liberalna prava. Ta su prava utuživa na Sudu Europskih zajednica u Luxemburgu. Pored utuženih temeljnih prava Povelja sadržava mnogobrojne „državne ciljeve“, od zaštite djece do prava na dostojanstven život u starosti. Povelja temeljnih prava je „duša“ novoga europskog ugovora. U njoj su utvr-

đene vrijednosti i ciljevi za očuvanje i modernizaciju europskoga socijalnog modela.¹

2. S Lisabonskim će ugovorom građanke i građani po prvi put moći izravno utjecati na oblikovanje politike u Bruxellesu. Putem „Europske inicijative građana“ (čl. 11) u europsku se politiku uvodi instrument izravne demokracije. U slučaju da milijun europskih građana svojim potpisima podupru neku inicijativu, Europska komisija mora je staviti na politički dnevni red. Europska inicijativa građana pokazat će se kao vrlo dinamično sredstvo povezivanja

¹ Gorka pilula je „opt out“ kojim se Velika Britanija i Pojska izuzimaju iz povelje temeljnih prava. Doduše, ljudi u tim dvama zemljama članicama EU-a neće biti bez zaštite. Klauzule o izuzeću ipak znače veliku nesigurnost unutar EU-a i slabe jedinstveni nastup EU-a prema vani, primjerice u dijalogu o temeljnim pravima sa zemljama poput Kine i Rusije.

ljudi of Poljske do Portugala. Prije svega će omogućiti Europu „odozdo“. Time je Europska Unija naprednija od nekih država članica u kojima ne postoje nikakvi elementi izravne demokracije.

3. S novim Europskim ugovorom građanke i građani po prvi put dobivaju odlučan utjecaj na izbor „predsjednika vlade“ EU-a, predsjednika Europske komisije, koji je šef europske egzekutive. Njega će u budućnosti birati Europski parlament. Pritom se mora uvažiti rezultate europskih izbora. Time će izbori za Europski parlament u lipnju 2009. dobiti novo značenje. Građanke i građani u posljednjoj instanciji odlučuju o tome u kojem se smjeru treba dalje razvijati Europska Unija.

Sad je poželjno, pa čak i nužno, da europske stranačke obitelji pred europske izbore istaknu podobne čelne kandidatkinje i kandidate za položaj predsjednika Komisije. Time će građanke i građani po prvi put moći birati između različitih osoba, a time i između konkretnih programa za šestogodišnje legislativno razdoblje. Time se Europska Unija približava građanima i također biva transparentnija.

4. Lisabonski ugovor daje Europskoj Uniji nove kompetencije i mogućnosti djelovanja u energetskej politici, zaštiti okoliša, unutarnjoj sigurnosti kao i zajedničkom nastupu EU-a prema vani. Iz dugogodišnjih anketa Eurobarometra znamo da su ta područja osobito značajna za građanke i građane.

Po prvi put Europska Unija postaje nadležna za energetskej politiku. Veća energetska sigurnost, više energetske učinkovitosti i jačanje obnovljivih izvora

energije sljedećih će godina biti smjernice europske energetske politike.

S prelaskom od jednoglasnosti na većinsko odlučivanje u mnogim područjima unutarnje i pravosudne politike EU će se bolje i brže moći boriti protiv terorizma i kriminala. Sad postoje realistični izgledi da se usvoji europska imigracijska i politika dodjele azila, koja je godinama blokirana. Omogućit će se i veće približavanje u građanskom i bračnom pravu. Sklapanje braka i eventualni razvodi brže će se moći uređivati preko nacionalnih granica. Jačaju s time povezana prava djece.

Lisabonski ugovor jača i socijalnu dimenziju EU-a. Socijalna pitanja izjednačavaju se po važnosti s ekonomskim ciljevima. Borba protiv siromaštva i isključenja, puna zaposlenost i jednak položaj muškaraca i žena kao i zabrana diskriminacije postaju ciljevima Europske Unije.

Nova je europska nadležnost za politiku letova u svemir. Već danas je svemir važan resurs. Nakon dugotrajnih sučeljavanja među državama članicama u posljednjem je trenutku pod vodstvom EU-a uspješno dogovoren satelitski projekt Galileo. Građankama i građanima koristit će važni oblici primjene toga europskog satelitskog sustava: točni navigacijski sustavi, koji uglavnom funkcioniraju bez smetnji, bolje vremenske prognoze i nove metode sigurnosti u cestovnom, pomorskom i zračnom prometu.

Lisabonski ugovor jača Europu i time poboljšava kvalitetu života na ovom kontinentu

Parlamenti kao dobitnici

Parlamenti u Europskoj Uniji koje biraju građani Unije također pripadaju među dobitnike novoga Europskog ugovora. U čl. 10 ugovora po prvi put stoji: „Način rada Unije počiva na predstavničkoj demokraciji“.

1. Nacionalni parlamenti dobit će više odgovornosti i mogućnosti sudjelovanja. Sve nove zakonodavne inicijative Europska će komisija neposredno dostavljati nacionalnim parlamentima. Protok informacija između europske i nacionalne razine time će se bitno ubrzati i poboljšati. Nacionalni parlamenti imaju mogućnost da u okviru takozvanog „sustava

za rano uzbunjivanje“ u roku od osam tjedana ulože prigovor protiv europske zakonodavne inicijative. Mogu uložiti žuti, narančasti ili čak crveni karton ako prijedlog proturječi načelu supsidijarnosti. Prema tom načelu Europska Unija djeluje samo u onim područjima koja se ne mogu bolje urediti na nacionalnoj ili komunalnoj razini:

- Žuti karton: kad trećina nacionalnih parlamentata utvrdi povredu načela supsidijarnosti, Komisija mora ponovno razmotriti prijedlog, ali ga ne mora nužno promijeniti.

- Narančasti karton: kad polovica nacionalnih parlamenata uloži prigovor, Komisija mora obrazložiti zašto neće ponuditi novi prijedlog. U tom slučaju zakonodavna inicijativa Komisije može se odbaciti s 55% glasova u Vijeću ministara ili jednostavnom većinom u Europskom parlamentu.

- Crveni karton: Pored prigovora u okviru sustava za rano uzbunjivanje nacionalni parlamenti imaju mogućnost da pred Sudom Europskih zajednica putem svojih vlada pokrenu tužbu zbog povrede načela supsidijarnosti. Europska komisija mora povući svoju zakonodavnu inicijativu ako Sud Europskih zajednica odluči da krši to načelo.

Osim toga, nacionalni parlamenti zajedno s Europskim parlamentom organiziraju politički nadzor nad EUROPOL-om (Europskim policijskim uredom) i EUROJUST-om (Europskom jedinicom za pravosudnu suradnju) te sudjeluju u vrednovanju politika Europske Unije na području prostora slobode, sigurnosti i prava (čl. 12).

2. Lisabonski ugovor jača kompetencije i prava suodlučivanja Europskog parlamenta kao jedine europske institucije koju izravno biraju građanke i građani. Novi je ugovor značajan korak na putu prema parlamentarnoj demokraciji na europskoj razini. Europski parlament imat će veće značenje osobito na području zakonodavstva, proračunskog prava i nadzora nad europskom egzekutivom:

- O europskim će zakonima u budućnosti u 95% slučajeva ravnopravno odlučivati Europski parlament i Vijeće ministara. U tom dvodomnom sustavu na razini Europske Unije Europski parlament predstavlja interese građana, a Vijeće ministara interese država. Novo je osobito suodlučivanje o cjelokupnoj poljoprivrednoj politici, velikim dijelovima unutarnje i pravosudne politike, energetske politici, zaštiti od katastrofa i o humanitarnoj pomoći.

Europski će parlament dobiti nove mogućnosti suodlučivanja, osobito u unutarnjoj i pravosudnoj politici, primjerice kod suzbijanja kriminala i terorizma, u pitanjima zaštite granica i u imigracijskoj politici te nadzora nad europskim policijskim i pravosud-

nim službama, EUROPOL-om i EUROJUST-om. Parlament se već u prošlosti zalagao za ravnotežu između potreba sigurnosti s jedne i ljudskih slobodarskih prava s druge strane. Osobito važnim Europski parlament smatra zaštitu temeljnih prava kao i zaštitu osobnih podataka.

- Europski parlament dobit će više prava da sudjeluje u formuliranju vanjske i sigurnosne politike. Ustanovljen je novi položaj europskog ministra vanjskih poslova, koji se službeno zove „visoki predstavnik za vanjsku i sigurnosnu politiku“ i istodobno je potpredsjednik Europske komisije. Time je u svom radu odgovoran Europskom parlamentu, mora ga izvještavati i odgovarati na pitanja te u krajnjem slučaju može biti smijenjen ako mu se izglasa nepovjerenje. Europski parlament mora dati svoje mišljenje o pitanjima izgradnje europske službe vanjskih poslova, svojevrskih „ambasada EU-a“ u cijelom svijetu. Osim toga, Europski će parlament zajedno s nacionalnim parlamentima osigurati parlamentarni nadzor nad obrambenom politikom i vojnim misijama EU-a.

- Značajno su proširena prava Europskog parlamenta u odnosu na proračun. U budućnosti će Europski parlament suodlučivati o svim izdacima EU-a. Ukida se ranije razlikovanje između obvezatnih i dobrovoljnih izdataka. To novo pravo suodlučivanja značajno je za poljoprivrednu politiku, koja predstavlja najveću proračunsku stavku. Nadzorom nad financijskim tokovima Europski parlament utječe na europsku ulogu u svijetu. Civilne inozemne misije, kao i pomoć EU-a inozemstvu, podliježu nadzoru europskog doma građana.

- Na temelju Lisabonskog ugovora Europski će parlament u budućnosti birati predsjednika Europske komisije. Europsko vijeće mora parlamentu predložiti osobu za tu dužnost, uvažavajući pritom rezultate europskih izbora. Čelni položaj europske egzekutive time će ovisiti o volji birača i iz nje izvedenoj većini u Europskom parlamentu. To je važan korak u personalizaciji kao i politizaciji europske politike i ozbiljenju europske demokracije.

Civilno društvo kao dobitnik

Lisabonski ugovor čvrsto će usidriti načelo participativne demokracije na razini Europske Unije. „Sve građanke i građani imaju pravo sudjelovati u demokratskom životu Unije. Odluke se donose što je moguće otvorenije i bliže građanima.“ (čl. 10). Pored „socijalnog dijaloga“ tarifnih stranaka sad se uvodi i „socijalni dijalog“ s reprezentativnim udruženjima građanskog društva.

O svim prijedlozima zakona i drugim inicijativama moraju se saslušati oni na koje se to odnosi i njihova udruženja. Organizacije civilnog društva, koje predstavljaju interese mnogih tisuća građana, pozvane su na otvoren, transparentan i redovit dijalog. U budućnosti će se prilikom donošenja europskih zakona više uzimati u obzir stavovi organizacija poput Amnesty International, Greenpeace, udruženja potrošača ili socijalnih organizacija.

U tom je kontekstu značajna i nova inicijativa za transparentnost s ciljem otvorenog lobiranja u institucijama EU-a. U budućnosti bi trebao postojati javni registar u kojem će se morati zabilježiti svi lobisti i prikazati vrstu i razmjere lobističkog djelovanja.

Nevladine organizacije osim toga će koristiti već spomenutu Europsku inicijativu građana da bi dale veću težinu svojim zahtjevima. Osobito će Europski ekonomski i socijalni odbor (EESC) imati veću ulogu u koordinaciji civilnog dijaloga. Anticipirajući novi ugovor Europski je parlament u Europskoj Uniji organizirao dijalog s civilnim društvom. Oko 500 predstavnika nevladinih organizacija u „agori“ su s parlamentarnim zastupnicima raspravljali o budućnosti Europe.

Komune i regije kao dobitnici

Lisabonski ugovor jača ulogu komuna i regija u Europi. Po prvi put europski ugovor jamči pravo na komunalnu samoupravu (čl. 4). Očuvanje kulturnog identiteta regija u EU također pripada među ciljeve Lisabonskog ugovora.

Komune i regije uključuju se u ispitivanje supsidijarnosti. Mogućnost da nekom prijedlogu zakona iz Bruxellesa pokaže žuti ili narančasti karton ima pored njemačkog Bundestaga također i Bundesrat (drugi dom, predstavništvo njemačkih pokrajina, op. prev). To znači daljnje jačanje saveznih pokrajina. Odbor regija, u kojem su predstavljene sve njemačke savezne pokrajine i krovne komunalne udruge, također će imati veća prava informiranja i konzultacije. Odbor regija dobiva osim toga mogućnost da zbog povrede načela supsidijarnosti pred Sudom Europ-

skih zajednica uloži tužbu (čl. 8 Protokola o primjeni načela supsidijarnosti i komezurabilnosti).

Za komune i pokrajine važna je, osim toga, obveza da se za svaku mjeru EU-a provede procjena njezinih posljedica, kojom se moraju prikazati administrativne i financijske posljedice nekog europskog zakona za komunalnu i regionalnu razinu. Povrh toga, u Protokolu uz Lisabonski ugovor jamči se pravo komuna da u vlastitoj odgovornosti pružaju usluge od općeg interesa (Protokol o uslugama od općeg interesa). Sve javne usluge na području obrazovanja, kulture, zdravlja i socijalne skrbi više ne podliježu automatski režimu tržišnog natjecanja u Europskoj Uniji. Europski društveni model – koji, između ostalog, znači i da su javne usluge dostupne svim ljudi-

ma i da se nude po prihvatljivim cijenama – štiti se Lisabonskim ugovorom.

U prilog komunama i regijama govori i cilj „teritorijalne kohezije u Europskoj Uniji“ (čl. 3). Time EU i države članice preuzimaju dužnost da spriječe povećavanje jaza između bogatih regija u europskim me-

tropolitanskim centrima i strukturno slabih regija. Načelo „ekonomske i socijalne kohezije u EU“ također je osnova za socijalne fondove EU-a te za Regionalni fond EU-a, od kojeg imaju neposredne koristi mnogi ljudi i poduzeća.

Nacionalne države kao dobitnici

U novom Europskom ugovoru se snažnije nego ikad dosad jasno razgraničavaju kompetencije između europske i nacionalne razine. Po prvi put se u ugovorima navode isključive kompetencije EU-a, zajedničke kompetencije EU-a i nacionalnih država te politička područja u kojima EU može poduzeti dopunske mjere. Sve nadležnosti koje nisu prenesene na EU ostaju državama članicama (čl. 2 Ugovora o načinu rada Europske Unije). Unija poštuje jednakost država članica i njihov nacionalni identitet. Prema načelu ograničenog pojedinačnog ovlaštenja Unija može poduzeti aktivnosti samo unutar granica nadležnosti koje su na nju prenijele države članice u europskim ugovorima (čl. 2 Ugovora o načinu rada Europske Unije).

Osim zbog jasnog razgraničenja kompetencija, države članice su na dobitku i zbog jačanja Vijeća ministara te uvođenja Europskog vijeća predsjednika

država i vlada kao nove institucije. U budućnosti će dva organa EU-a predstavljati države članice: Vijeće ministara, koje u svojim odgovarajućim formacijama okuplja nacionalne resorne ministre (čl. 16). Vijeće ministara zajedno s Europskim parlamentom djeluje kao zakonodavac i nadležno je za proračun. Uz Vijeće ministara pridodano je sad i Europsko vijeće kao nova institucija s izabranim predsjednikom (čl. 15). To Europsko vijeće treba Europskoj Uniji dati potrebne poticaje za daljnji razvoj te utvrditi europske prioritete kao i političke ciljeve.

Države članice su na dobitku i zbog prelaska s jednoglasnosti na odlučivanje kvalificiranom većinom u najvećem broju političkih područja. U tim slučajevima više nije moguće da pojedinačna država blokira odlučivanje na teret 26 drugih zemalja. Odluke se mogu brže donositi i nisu više ograničene na minimalni konsenzus.

Europa kao dobitnik

Lisabonski ugovor je važna etapa na putu k europskom jedinstvu. Taj novi Europski ugovor jača EU prema unutra i prema vani.

Europa se u 21. stoljeću nalazi pred mnoštvom novih izazova: oskudicom energije, klimatskim promjenama, kriznim žarištima u susjedstvu EU-a, zaoštrenim ekonomskim natjecanjem, osobito s Kinom i Indijom, kao i demografskim preobražajem i starenjem cjelokupnog kontinenta.

Novi Europski ugovor završni je čin debate o reformama koja traje od ranih devedesetih godina prošlog stojeća. S padom Željezne zavjese i komunizma postalo je jasno da će Europska Unija primiti mnoge nove države članice. Institucije i postupci odlučivanja prvobitno su dizajnirani za šest država osnivača i morali su se prilagoditi. Amsterdamski ugovor iz 1999. godine postigao je određeni napredak, ali nije bilo moguće postići stvarni pomak k novom ustrojstvu EU-a. Ugovor iz Nice iz 2003. godine bio je prije razočarenje nego uspješan korak naprijed. Tek je s Laekenskom deklaracijom i sazivanjem ustavnog konventa došlo do pomaka u debati o budućnosti EU-a. Ustavni je ugovor, doduše, doživio neuspjeh prilikom ratifikacije u državama članicama, ali njegove najvažnije sadržaje uspjelo se spasiti u novom Lisabonskom ugovoru. Europska Unija Lisabonskim ugovorom postaje demokratičnija i sposobnija za djelovanje.

Nove nadležnosti za energetska politiku, zaštitu klime, politiku istraživanja svemira, zdravstvenu zaštitu, zaštitu od katastrofa kao i turizam i sport tvore okvir zajedničkog djelovanja za rješavanje velikih zadataka. Značajno je da je Europska Unija stekla pravnu osobnost i prevladavanje podjele između Europske Unije i Europske zajednice. Europa je sad oblikovana iz jednog komada i može nastupati, kako prema unutra, tako i prema vani, te sklapati međunarodne ugovore.

Za djelovanje prema unutra od epohalnog je značenja rastvaranje nekadašnjeg trećeg stupa unutarne i pravosudne politike. U tom sektoru, koji je građanima tako važan, u budućnosti će se postupati po metodi Zajednice: Europska komisija inicira zakone, a usvajaju ih Europski parlament i Vijeće ministara. Time se znatno poboljšavaju kako slobode unutar EU-a, tako i unutarnja sigurnost.

Lisabonski ugovor donosi veliki pomak za zajedničko nastupanje Europe u svijetu. Europa će biti na dobitku zbog novog položaja ministra vanjskih poslova, iako on mora nositi naziv „visoki predstavnik za vanjsku i sigurnosnu politiku“. Na temelju svoje dvostruke funkcije kao potpredsjednik Europske komisije i predsjednik Vijeća ministara vanjskih poslova on tvori most prema jedinstvenom i koherentnom vanjskom predstavljanju Europske Unije u svijetu. U svom će radu ministar vanjskih poslova imati potporu europske službe vanjskih poslova. U toj će „diplomatskoj službi“ EU-a surađivati službenici Komisije, Vijeća i država članica. Različiti vanjskopolitički odnosi EU-a, trgovinska politika i projekti pomoći, razvojna politika i diplomacija, mogu se svesti na zajednički nazivnik. I europska sigurnosna i obrambena politika s Lisabonskim ugovorom postaje „integralnim dijelom“ politike EU-a (čl. 21-46). Na taj način, Europska se Unija može angažirati u misijama osiguranja mira, prevencije sukoba i jačanja međunarodne sigurnosti. Cilj je postupno utvrđivanje zajedničke obrambene politike.

Europska Unija kao sudbinska zajednica postaje vidljiva u klauzuli o solidarnosti i paktu o uzajamnoj potpori. U slučaju oružanog napada na suvereni teritorij jedne od država članica ostale države članice dužne su joj pružiti potporu. U čl. 222 Ugovora o načinu rada Unije kaže se: „Unija i njezine države članice zajednički djeluju u duhu solidarnosti ako jednu od država članica pogodi teroristički napad, prirodna katastrofa ili katastrofa koju su prouzročili ljudi“.

Europska Unija prvi je pokušaj dobrovoljnog i miroljubivog ujedinjenja naroda i država na kontinentu. U povijesti je bilo više pokušaja da se to nametne silom i ugnjetavanjem. Takvi su pokušaji uvijek propali. Dobrovoljni karakter članstva u Europskoj Uniji naglašen je novom klauzulom o istupanju iz Unije (čl. 50). Država članica može odlučiti istupiti iz Unije. U tom slučaju mora s drugim partnerima utanačiti sporazum o istupanju.

U svijetu koji postaje sve povezaniji i koji je suočen sa sve većim problemima ne može se očekivati da relativno male europske nacionalne države mogu same izaći na kraj sa svojom budućnošću.

Lisabonskim ugovorom EU produbljuje model suradnje i integracije država i naroda koji u cijelom svijetu izaziva pozornost. Ako regionalna integracija uspije u Europi, u budućnosti bi mogla uslijediti udruživanja i na drugim kontinentima. Tako su 53 afričke države 2002. godine odlučile osnovati Afri-

ku Uniju (AU) sa sjedištem u Adis Abebi. Slični pokušaji postoje u Latinskoj Americi i Aziji.

„Jedinstvo u različitosti“ moto je europske integracije. Čuvajući nacionalni i regionalni identitet, europska je suradnja u rješavanju velikih problema povijesni projekt kod kojeg su svi na dobitku.

Dosadašnja izdanja „Vizije i opcije za jugoistočnu Evropu“

1. Uticaj Evropske Unije na evropski socijalni model i socijalnu koheziju Lothar Witte – Dr.Heinrich Sassenfeld	http://www.fes.org.yu/thira_files/publikacije/2006/10.EvropskiSocijalniModel.pdf
2. Nova politička ekonomija evropskog(ih) socijalnog(ih) modela Patrick Diamond	http://www.fes.org.yu/thira_files/publikacije/2006/25.Nova_politicka_ekonomija.pdf
3. Evropski privredni i socijalni model – geografska karta različitih interesa Marius Busemeyer, Christian Kellermann, Alexander Petring, Andrej Stuchlik	http://www.fes.org.yu/thira_files/publikacije/2006/26.Evropski_privredni_i_socijalni_model.pdf
4. Socijaldemokratski program nakon proširenja Evropske unije Christoph Zöpel	http://www.fes.org.yu/thira_files/publikacije/2006/27.Socijaldemokratski_program_nakon_prosirenja_Europske_unije.pdf
5. Madjarski nemiri Michael Ehrke	http://www.fes.org.yu/thira_files/publikacije/2007/4.Madjarski_nemiri-Simptom_centralno-evropske_krize.pdf
6. Socijalna pravda za 21. stoleće grupa autora	http://www.fes.org.yu/thira_files/publikacije/2007/7.Socijalna_pravda_za_21.stoljece.pdf
7. Prema revidiranome evropskom socijalnom modelu Anthony Giddens	http://www.fes.org.yu/thira_files/publikacije/2007/11.Prema_revidiranome_europskom_socijalnom_modelu.pdf
8. Evropa regiona grupa autora	http://www.fes.org.yu/thira_files/publikacije/2007/17.evropa_regiona.pdf
9. Između starih recepata i novih izazova: Evropska levica mora da se preorijentise Ernst Hilebrand	http://www.fes.org.yu/thira_files/publikacije/2008/4.Evropska_levica_mora_da_se_preorjentise.pdf

* Jo Leinen je zastupnik u Evropskom parlamentu i predsjednik Ustavnog odbora EP-a..

* Nakon negativnog ishoda irskog referenduma, kojim je odbijena ratifikacija Lisabonskog ugovora, stupanje na snagu tog ugovora odgađa se na neodređeno vrijeme (op. prev.).

